

EFESIOS

¹ Anin ja rin Pablo camic ntz'ibajel jawa' carta ri' chewe ixix wach'alal ja rixc'o pa Efeso. Anin incojon rmal ja Dios chi inocnak apóstol rxin ja Jesucristo. Ixix ix tinamit xin Dios, c'oli ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Cristo Jesús, xa jun ebanon ruq'uin. ² Ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake rachbil ja quicotemal xin Dios ja tari' xtecochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo.

³ Kas ta xtiya' ruk'ij ja Dios ja Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo. Arja' jun Dios janila xuya' rutzil chake ja tok xa jun kaban ruq'uin ja Cristo. Xuya' chake nojel rwach ja rutzil ja rc'amonto ja rEspíritu Santo, xuya' chake chipan jun c'ac'a c'aslemal ja xin chila' chicaj. ⁴ Ja tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew tokori' xokrucha'to como bien rotakpi chic chi nkaban na jun ruq'uin ja Jesucristo. Xokrucha'to utzc'a chi noc na chake ja mero c'aslemal xin Dios utzc'a chi ni majun nak ta nokchabexi ja tok nokq'ueje' chwach. ⁵ Arja' ni nokrajo' wi', ni rchominto wi' chi nokoc na ok ralc'wal, ni rchominto wi' chi rumac ja Jesucristo chewi' tok nokoc ok ralc'wal. Como nijawari' rvoluntad chewi' tok xuban queri' chake. ⁶ Queri' xuban chake utzc'a chi nkatz'at chi janila nim ruk'ij ja rutzil ja nsipaj chake utzc'a chi nkaya' ruk'ij rmal. Rmal c'a ja rutzil ja nsipaj chake tok xokruc'ul. Como xa jun kaban ruq'uin ja Jesucristo ja chak'laj Ralc'wal chewi' tok xokruc'ul. ⁷ Ja tok xa jun kabanon ruq'uin ja Jesucristo jari' okwasanel chic libre pa ruk'a' ja il mac como arja' xutoj ja kil kamac tre ja rquiq'uel. Ja tok xa jun kabanon ruq'uin jari' cuytajnak chic ja kil kamac. Ja Dios tok

xuban queri' chake jari' cani' jun nimlaj meba'il xsipaj chake. ⁸ Janila jun nimlaj utzil rsipan chake in rmalari' tok nokcowini nkach'ob nojel ja nimak tak na'oj xin Dios in nokcowini nkach'ob nak rjawaxic chi nkaban. ⁹ Arja' rk'alatan chic chikawach ja rchominto ojer ja xa wawan chikawach nabey. Como nijawari' ja rvoluntad chewi' tok xuban queri'. ¹⁰ Ni rchominto wi' ja tiempo je'e in tok xtitz'akati ja tiempo arja' nchomarsaj na nojelal ja yojtajnak je'e in xa ruyon chic ja Cristo npe'e chic trij nojelal tanto tre ja c'o je'e chila' chicaj in tre chakaja' ja c'o je'e chwach'ulew.

¹¹ In chakaja' como xa jun kabanon ruq'uin ja Jesucristo chewi' tok c'o jun herencia xin Dios ja yatajnak chake. Ja Dios ni rchominto wi' ojer chi nuya' chake ja herencia, nijawari' rch'obonto chakij. Xa nak ta ja nbantaj je'e mta ari' ja maquita nsamaji ja Dios chipan chi rbanic cumplir ja rvoluntad arja'. ¹² Qewea' nrajo' ja Dios ri', chi ajoj ja kayben ja Cristo nabey nokoc ok ya'bal ruk'ij ja Dios. ¹³ In yuke' ec'u'x ixix ruq'uin ja Cristo chakaja' tokori' tok xec'waxaj ja tzij ja ni katzij wi' chi tzij xin Dios, jari' ja utzlaj tzij ja rc'amonto ja totajem xin Dios chewe. Queri' xeban, yuke' ec'u'x ruq'uin ja Cristo in xa jun xeban ruq'uin in rmalari' tok c'o jun retal yataj chewe, jun retal ja nc'utu ewxin chi ix xin Dios. Ja c'a retal ja yataj chewe jari' tok kajto ja rEspíritu Santo pa tak ewanma ja ni tzujunto wi' ojer rmal ja Dios. ¹⁴ Como c'o chic ja rEspíritu Santo pa tak kanma rmalc'ari' tok c'o kaseguro chi ja Dios nuya' na chake nojelal ja herencia ja rtzujun chake tokori' tok xko'el libre chijutij ja rok tinamit xin Dios ja roklok'on rmal. Queri' c'a rchominto ja Dios utzc'a chi nkaya' ruk'ij rmal.

¹⁵⁻¹⁶ Rmal c'a ja c'a xinbij kaj chewe ri' xajutij nma-
 jon rmaltioxixic tre ja Dios emwal como xurkaj rbixic
 wq'u'in chi ixix bien yukul ec'u'x ruq'u'in ja kajaw Jesús
 in congana ne'ewajo' canojel ja kach'alal ja re xin Dios. Ni
 nixnnataj wi' pan oración. ¹⁷ Nintzijon ruq'u'in ja Dios rxin
 ja kajaw Jesucristo, jari' Dios ja Tatixel ja ni rxin wi' chi
 congana nim ruk'ij. Anin nc'utuj tre chi arja' nuya' chewe
 chi ja rEspíritu Santo nucoj ja na'oj xin Dios pa tak ewi'
 pa tak ewanma in nc'utuj tre chakaja' chi bien nk'alasaj
 chewach nak ja kas mero rbanic ja Dios. ¹⁸ Ja nwajo' anin
 chewe kas ta xtijaktaji chi utz ja rewí' ewanma utzc'a
 chi nixcowini nech'ob nak rbanic nojel ja rewayben ja
 rtzujun chewe ja Dios in ixrsiq'u'in chi ne'ewila' na. Kas ta
 xtich'obtaj emwal nak rbanic ja herencia xin Dios ja nyataj
 chake ja rok tinamit xin Dios, pro jun herencia janila nim
 ruk'ij, cani' jun nimlaj meba'il ja nyataj chake. ¹⁹ Kas ta
 xtich'obtaj emwal chakaja' nak rbanic ja poder xin Dios
 ja nsamaji pa tak kac'aslemal ja yukul kac'u'x ruq'u'in ja
 Jesucristo, pro jun poder ja más k'axnak chi na como jari'
 poder ja samaji ²⁰ ja tok Dios xuyic ja Cristo chiquicojol
 camnaki' in tok xjotba' chila' chicaj in tri' xtz'uba' wi'
 pa riquik'a'. ²¹ Queri' xuban ja Dios tre ja Cristo, xuya'
 tre chi noc pa ruk'a' ja k'etbaltzij pro ni majun k'etbaltzij
 ja maquita xoc pa ruk'a', in xuya' tre chi más na nim
 ruk'ij arja' chiquewach canojelal ja k'etol tak tzij in ma
 queyon ta ja k'etol tak tzij ja re rxin awa' tiempo ri' in
 queri' chique ja re rxin chic jun tiempo ja maja'n tekawila'
 chakaja'. ²² Ja Dios mta nak ta ja maquita rcojon xe' ruk'a'
 rkan ja Cristo. Jawa' Cristo ri' arja' cha'on rmal ja Dios chi
 nokruban cuenta ja rok iglesia pro jun Cristo ja pa'l trij
 nojelal. ²³ Ajoj ja rok iglesia ok cuerpo rxin ja Cristo in ja
 rc'aslemal ja Cristo nnoji pa tak kac'aslemal ajoj como ok
 cuerpo rxin in ni majun bar ta tri' ja maquita c'o wi' arja'.

2

¹Ja c'a rixix nabey ixcamnak chipan ja rewil emac pro arja' xuya' jun c'ac'a c'aslemal chewe. ²Ja il mac ni chipan wi' ixc'o wi' nabey, xeban ja ritzelal ja cani' nqueban ja winak ja xa ruq'uin rwach'ulew yukul wi' quec'u'x. Xa rvoluntad ja diablo xeban, jari' diablo ja jefe quixin ja ritzel tak espíritu ja neq'ueje' chicaj chipan ja aire. Jari' itzel tak espíritu ja nesamaj pa tak canma ja winak ja maquenimani camic. ³In queri' kabanto ajoj nabey chakaja', xa kavoluntad ajoj kaban kaj kayon, xa nak ta xuya' gana chake chi nkaban jari' kaban. Kaya' rgana ja nc'utuj ja kacuerpo, kanimaj ja ritzel tak na'oj kuc'an in ni kaxin wi' chi ok yicol ryewal ja Dios, nij ok junan cuq'uin ja jule' chic winak tri'. ⁴Pro ja Dios arja' congana npokonaj kawach ja rok winak, janila nokrajo' in quewa' xuban chake ri'. ⁵Masqui okcamnak chipan ja kil kamac nabey pro ja tok xuyic ja Cristo chipan ja camíc tokori' xuya' ajoj chake chi nkachbilaj ja Cristo chipan jun c'ac'a c'aslemal. Pro jawa' wari' puro cochinem xin Dios como xa rmal ja rutzil ja xecochij tre chewi' tok ewilon ja totajem xin Dios camic. ⁶Ja Dios xuya' chake chi nkachbilaj ja Cristo, xuya' chake chi xokc'astaj ruq'uin, xokrtz'uba' ruq'uin chila' chicaj, xa jun kabanon ruq'uin. ⁷Queri' c'a xuban chake utzc'a ja winak ja maja'n queq'ueje' chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri' eje'e' tok xqueq'ueje' na chwach'ulew jari' bien nch'obtaj cumal ja rutzil ja xuban chake, bien nch'obtaj cumal chi ja Dios congana jun nimlaj utzil nsipaj chawe ja tok xa jun naban ruq'uin ja Cristo Jesús. ⁸Queri' nbij chewe como xa rmal ja rutzil ja nsipaj ja Dios chake ja tok ewilon chic ja totajem xin Dios in ja yukulbal ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo jari' ec'amben jawa' totajem ri'. Pro jawa' ni majun nak ta xeban ja xech'ecbej ta, puro cochinem xin Dios. ⁹Ni majun winak c'o ta nak ta

xtuban ja xtich'ecbej ta ja totajem xin Dios. Queri' rbanic utzc'a tok xtuwil ja totajem mta moda xtuya' kaj ta ruk'ij ruyon rmal. ¹⁰ Queri' nbij chewe como ja utzlaj c'aslemal ja kuc'an camic Dios winakarsyon, ma ajoj ta como arja' xuya' jun c'ac'a c'aslemal chake, tokori' xuya' chake ja tok xa jun kaban ruq'uin ja Cristo Jesús. Xuya' jun c'ac'a c'aslemal chake utzc'a chi nkaban chic ja rutzil pro jule' utzil ja ni rchominto wi' ojer chi nkaban.

¹¹ Rmalc'ari' nbij chewe, kas turkaj chewe chi ja nabey ma ix tinamit ta xin Dios. Ixix ma ix aj Israel ta, ma ixbanon ta circuncidar, xa xixban despreciar cumal ja raj Israel: —Ja rixix xa ma ixbanon ta circuncidar, xeche' chewe. Pro ja circuncisión ja c'o chique ja raj Israel jari' jun circuncisión ja xa winak ebanyon. ¹² Kas turkaj chewe nak ja rebanon nabey. Jun, ma ewotak ta tri' chi c'o jun Cristo. In jun chic, ma ix cachbil ta ja tinamit xin Dios, mta ek'a' tre ja xchomarsaj je'e ja Dios ruq'uin ja rtinamit ja bar xtzujuj wi' chique chi nerila' na jun k'ij ja tok nequila' ja totajem xin Dios. Ni majun totajem ewayben ta tri', ixc'o chipan ja rwach'ulew in c'uluto ma ewotak ta rwach ja Dios tri'. ¹³ Pro ja c'a camic xa jun chic ebanon ruq'uin ja Cristo Jesús in masqui ja nabey c'a c'a nat ixc'o wi' tre ja Dios pro ja camic xa nakaj chic ixc'o wi' tre pro xa rmal ja rqui'uel ja Cristo tok yatajnak queri' chewe. ¹⁴ Queri' rbanic como ja Jesucristo rmal arja' tok qui'il chic nokq'ueje'e ja rok aj Israel ewq'uin ja ma ix aj Israel ta, xa jun tinamit xuban chake. C'o jun c'ulla'an ri'il chikacojol nabey cani' jun nimplaj tabia kacoj chikacojol jari' xuban ca'i' chake pro ja Jesucristo arja' xokrchomarsaj ewq'uin. ¹⁵ Arja' cam chwach cruz in rmal ja rcamic tok xoc'o ruk'ij ja ley xin Dios ja tz'ibtal can rmal ja Moisés ja rc'an jule' mandamiento in jule' costumbre,

jari' xokrchromarsbej ewq'uin. Queri' xuban chake utzc'a chi jun c'ac'a tinamit xuban chake, ma ok ca'i' tinamit chi ta pro xa jun kabanon ruq'uin utzc'a chi kas qui'il chic nokq'ueje' ewq'uin. ¹⁶ Queri' xuban chake utzc'a chi cani' xa jun cuerpo nkaban ja rok ca'i' tinamit in nokchomtaji ruq'uin ja Dios chi ok ca'i' pro xa rmal ja rcamic chwach cruz chewi' tok nokchomtaji como ja rcamic jari' xlasbej ja c'ulla'an ri'il ja c'o chikacojol nabey.

¹⁷ C'ac'ari' peti, xurya'a' rbixic ja utzlaj tzij ja nyo' chake chi qui'il nokq'ueje'e, xuya' rbixic chewe ixix ja c'a c'a nat ixc'o wi' tre ja Dios in xuya' rbixic chique chakaja' ja rec'o chirnakaj. ¹⁸ Queri' rbanic como xa rmal ja Jesucristo tok nokruc'ul ja katata' Dios chi ok ca'i' tinamit in xa jun mismo Espíritu Santo uc'ayon kaxin chi nokekaj chwach. ¹⁹ Queri' c'a rbanic, ma queri' chi ta ebanon ja cani' ebanon nabey como ja nabey ma ix tinamit ta xin Dios in nixtac'a c'o ta ek'a' tre chakaja'. Pro ja rebanon chic camic, ewach aj tinamit chic ewi' cuq'uin ja re xin Dios, ixc'o chic chipan ja familia xin Dios. ²⁰ Ixtiquil parwi' ja rsimiento'il jun templo. Ja rsimiento'il jawa' templo ri' jari' cojon cumal ja rapóstol in cumal ja profeta in c'o jun abaj cojon tre ja más chi na nim ruk'ij, jari' abaj ja Cristo Jesús. ²¹ Xa rmal ja Cristo tok bien rchapon ri' ja templo chi jun, xa rmal ja Cristo tok rmajon q'uuyem ja templo in noc na jun templo xin Dios pro jun templo ja xa jun nuban ruq'uin ja kajaw Jesucristo. ²² In ixix chakaja' como xa jun ebanon ruq'uin ja Jesucristo jari' majtajnak ecojic chi rbanic ja templo pro jun templo espiritual chi noc rochoch ja Dios.

3

¹ Rmalc'ari' tok anin nmajon rbanic orar pan ecuenta. Anin ja rin Pablo incojon preso camic rumac ja samaj

xin Cristo Jesús ja xinban pan ecuenta ja ma ix aj Israel ta. ² Turkaj chewe chi ec'waxan chic chi anin ya'on chi nukul chi neny'a'a' rbixic chewe nak rbanic ja rutzil xin Dios ja nsipaj ja Dios chake. ³ Ec'waxan chi c'oli ja k'alasax chinwach rmal ja Dios ja ma k'alasan ta nabey, jari' ntz'iban chic jalal tre. ⁴ Ja c'a tok nesiq'uij ja ntz'iban chic, tri' netz'at wi' chi anin bien k'alaj chic chinwach ja ma k'alasan ta nabey tre ja Cristo. ⁵ Pro jari' ma xk'alasax ta chiquewach ja winak ja xeq'ueje' chipan jule' chic tiempo, ma xk'alasax ta chiquewach eje'e' ja cani' k'alasan chic camic rmal ja rEspíritu Santo chiquewach ja santilaj tak apóstol in profeta. ⁶ Quewa' rbanic ja k'alasan chic chikawach ri', ja rixix ja ma ix aj Israel ta ix kachbil chic ja rok aj Israel tre ja herencia xin Dios ja nyataj na chake, xa jun cuerpo kabanon chic ewq'uin, ixix jun nyataj na chewe ja tzujunto ojer rmal ja Dios pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo chewi' tok nyataj chewe. Jari' yataj chewe ja tok xec'waxaj ja utzlaj tzij xin Jesucristo.

⁷ Jawa' utzlaj tzij ri' jawa' ya'on chi nukul chi nya' rbixic, jawa' jun samaj xincochij tre ja Dios, ni majun nak ta xinch'ecbej ta in janila samaji ja Dios pa nc'aslemal chi rbanic jawa' samaj ri'. ⁸ Chwe anin yatajnak wi' jawa' samaj ri' masqui xa ma nim ta nuk'ij nna' kaj chiquewach ja jule' chic kach'alal ja re xin Dios, chwe anin yataj wi' chi ninbe ewq'uin ja ma ix aj Israel ta chi neny'a'a' rbixic chewe nojel ja nkawil ruq'uin ja Cristo, jari' cani' jun nim-laj meba'il nkawil pro jun meba'il ja mta q'uisic trij. ⁹ Jawa' samaj yatajnak chwe utzc'a chi anin nch'ob chiquewach canojel ja winak nak rbanic ja rchominto ja Dios ja ma k'alasan ta chipan ja jule' chic tiempo ja k'axnak can pro xa ruyon Dios otakyon tri' nak rbanic pro jari' jun Dios arja' winakarsyon nojelal. ¹⁰ Queri' xuban ja Dios utzc'a chi ja lok'laj tak ángel ja rec'o chila' chicaj eje'e' nk'alasax

chic chiquewach ja nimak tak na'oj xin Dios ja xucoj ja Dios chi rbanic cumplir ja rchominto ojer chi nuban pro kumal ajoj ja rok iglesia tok necowini ja ángel nquech'ob ja wari'. ¹¹ Ja Dios ni rchominto wi' ojer chi nuban jawa' ja nmajon rbixic chewe ri', jawa' ni rchominto wi' ja tok maja'n titz'ucarsaj ja rwach'ulew. Ja c'a tok xutakto ja kajaw Jesucristo wawe' chwach'ulew tokori' xurbantaj cumplir ja rchominto ojer. ¹² Ja tok xa jun kabanon ruq'uin ja Jesucristo jari' matikana' ki' nokekaj chwach ja Dios in c'o kaconfianza noktzijon ruq'uin pro xa rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Jesucristo chewi' tok nkaban queri'. ¹³ Rmal c'a nojel awa' ja nmajon rbixic chewe ri' chewi' tok nbij chewe, masqui anin inc'o chipan ja rpokonal emwal camic pro maxta ticapuj ec'u'x rmal como ja rpokonal ja nmajon rtijic pan ecuenta jari' gloria xin Dios rc'amonto chewe.

¹⁴ Rmalc'ari' ja tok ninxunque' chwach ja Tatixel chi nban orar pan ecuenta, ninxunque' chwach ja Tatixel rxin ja kajaw Jesucristo. ¹⁵ Arja' jun Tatixel in rmalari' tok nbix chake chi ok familia xin Dios tanto chique ja rec'o chila' chicaj in chake ajoj chakaja' ja rokc'o wawe' chwach'ulew. ¹⁶ Ja Tatixel janila jun nimlaj gloria c'o ruq'uin, arja' ta xtiyo' chewe ja rpoder, xtuya' ta chewe chi ja rEspíritu Santo ncowirsaj chi utz ja c'ac'a c'aslemal ewc'an pa tak ewanma. ¹⁷ Ni ta xtiyuke' wi' ec'u'x ruq'uin ja Cristo in rmaltari' ni ta xtiq'ueje' wi' ja Cristo pa tak ewanma. Ja wi queri' neban jari' nixtique'e chi utz chipan ja rajoben ri'il xin Dios canil' rbanic jun che' ja nat benak ja rc'amal pa tok'ulew in canil' rbanic jun jay ja bien tz'ubul parwi' ja rsimiento'il. ¹⁸ Quirtari' neban utzc'a chi ixix ewachbil canojel ja kach'alal ja re xin Dios nixcowini nech'ob nak rbanic ja rajoben ri'il xin Cristo chi congana nim in mta

bar ta tri' ja maquita nekaj wi' in nixtac'a c'o ta jun tiempo ja maquita c'oli chakaja'. ¹⁹ Ja nwajo' chewe chi newotakij nak rbanic ja rajoben ri'il xin Cristo, jun ajoben ri'il ja más k'axnak chi na, jun ajoben ri'il ja xa nq'uisi ja rapensar chi rch'obic. Kas ta xtewotakij nak rbanic ja rajoben ri'il xin Cristo utzc'a chi xtinoj ta pa tak ewanma ixix chakaja' nojelal ja nojnak pa ranma ja Dios.

²⁰ Ja c'a camic kas ta xtiya' ruk'ij ja Dios, arja' jun Dios janila nim ja poder c'o pa ruk'a', jun poder ja ntajini nsamaji pa tak kac'aslemal camic. In rmal ja poder ja c'o pa ruk'a' mta nak ta ja maquita ncowini nuban. Xa nak ta nkac'utuj tre ncowini nuya' más chake chwach ja nkac'utuj tre. Xa nak ta nkach'ob ja congana c'ayew chi rbanic pro arja' ncowini nuban ja más na c'ayew chwach ja nkach'ob ajoj. ²¹ Kas ta xtiya' ruk'ij kumal ja rok iglesia ja xa jun kabanon ruq'uin ja Cristo Jesús. Ni ta xtiya' wi' ruk'ij chwak, cabij in nojel tiempo. Amén.

4

¹ Rmal c'a nojel awa' ja nmajon rbixic chewe ri' congana nban recomendar chewe chi newc'aj jun utzlaj c'aslemal. Anin ja rincojon preso camic rmal ja samaj rxin ja kajaw Jesucristo congana nban recomendar chewe chi newc'aj jun c'aslemal ja bien nuc'am ri' ruq'uin ja utzlaj c'aslemal ja nrajo' ja Dios chewe chi newc'aj ja tok xixrsiq'uij. ² Maxta kas ix nimak tena' kaj, xa nak ta ja newil chipan ja rec'aslemal teya'a' pa ruk'a' ja Dios, tiq'ueje'e ja repaciencia in tok chaka jalal neban ofender ewi' tecoch'o' pro ruq'uin ta ja rajoben ri'il. ³ Bien tebana' cuenta, maxta tetzak ja yatajnak chewe rmal ja rEspíritu Santo como ja rEspíritu Santo arja' rya'on chewe chi xa jun ebanon, kas ta xtiq'ueje'e ja quicotemal xin Dios checojol jari' cani' jun calo' nixximboxi in xa jun neban rmal. ⁴ Xa jun cuerpo

rxin ja Jesucristo, xa jun Espíritu Santo, in caní' tre ja gobierno xin Dios ja kayben jari' xa jun chakaja', jari' Dios xokrsiq'uij chi nokq'ueje' chipan. ⁵ Xa jun ja Kajaw, xa jun ja bar yukul wi' kac'u'x, xa jun ja bautismo ⁶ in xa jun ja Dios chakaja', pro jun Dios arja' Tatixel kaxin kanojelal, arja' c'o pa kawi' kanojelal, arja' mta bar ta tri' ja maquita nsamaj wi', arja' c'o pa tak kanma kanojelal.

⁷ Pro ma junan ta rwach ja samaj ja kacochij tre ja Cristo chi nkaban chikajujunal pro arja' xsipaj jun samaj chake chikajujunal jani' kas c'o rgana chi nsipaj chake. ⁸ Cani' rbin can ja Dios quewari': —Ja tok jote'e chila' chicaj e q'uiy ja winak xeruc'amel, jule' winak ja rercojon preso, in chakaja' c'o je'e ja xsipaj chique winak, queri' nbij. ⁹ Ja c'a tok nbij chi jote'e chila' chicaj ¿la matibij c'a tzij ari' chi ja nabey xurkaj kaj wawe' chwach'ulew? ¹⁰ Queri' rbanic como ja Cristo ja xurkaj kaj wawe' chwach'ulew arja' mismo ja jote' chic chila' chicaj pro más chi na chicaj xekaj nojoj wi', ni majun bar ta tri' ja maquita xekaj nojoj wi'. ¹¹ Arja' sipan chake ja samaj nkaban je'e quewari', jule' chake xe'oc apóstol, jule' chic chake xe'oc profeta, jule' chic xuya' chique chi nebe pa tak lugar chi nequiya'a' rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, in jule' chic xuya' chique chi nequiyuk'uj ja kach'alal in nequitijoj. ¹² Jawa' samaj xsipaj chake chi nkaban utzc'a chi bien ntz'akat chake ja rok xin Dios xa nak ta ja nc'atzin chake chi nokcowini nkaban ja samaj xin Dios utzc'a chi nokq'uiy rmal ja rok cuerpo rxin ja Cristo. ¹³ Queri' rbanic in nerila' na jun k'ij ja tok mta ari' ja maquita jun nkaban rmal ja yukulbal kac'u'x ruq'uin ja Ralc'wal Dios in rmal ja bien nkotakij na ja kas mero rna'oj. Queri' c'a xtikaban, congana xtitz'akat na chi utz ja kana'oj, xtinoj na pa tak kanma ajoj nojelal ja nojnak pa ranma ja Cristo. ¹⁴ Pro bien ntz'akat na ja kana'oj utzc'a chi ma ok caní' chi ta jule' ac'ala' utzc'a

chi ma chaka ta nojel tijonem ta nkanimaj cani' tre jule' tijonem ja xa quixin jule' winak ja rebanol engaño, jule' winak ja congana e listo in natqueya' pa jun bey ja ma xin Dios ta. ¹⁵ Pro ja c'a nkaban, kas ta katzij nojel ja nkabij pro rachbil ta ja rajoben ri'il xin Dios tok nkabij. Queri' ta c'a nkaban utzc'a chi nokq'uiyi chi utz in nkaxim más ki' ruq'uin ja Cristo como arja' ocnak wi'aj rxin ja cuerpo. ¹⁶ Arja' nq'uiyirsan kaxin ja rok cuerpo rxin, pro jun cuerpo ja bien banon rbanic, xa jun rbanon, rximon ri' chibil tak ri' in nuto' ri' chibil tak ri' chakaja'. Ja jujun miembro rxin ja cuerpo tok nuban ja samaj ja yatajnak tre chi nuban jari' nq'uiyi chi utz ja cuerpo rmal, kas nrajo' ri' chibil tak ri'.

¹⁷ Ja c'a xtinbij chic chewe ri' congana nban recomendar chewe pa rubi' ja kajaw Jesucristo, maxta tewc'aj chic jun c'aslemal ja cani' quic'aslemal ja jule' chic winak ja ma e aj Israel ta como ja quina'oj eje'e' mta noc wi'. ¹⁸ Ja quewi' canma xa k'ekumirnak, c'a nat c'o wi' chique ja c'aslemal xin Dios. Nat c'o wi' como matich'obtaj cumal jani' rna'oj ja Dios pro xa rumac ja congana e cow chewi' tok queri' quibanon. ¹⁹ Matiquena' chic ja ritzelal ja nqueban. Ja rachi'i' cachbil ixoki' xa jani' quiya'on qui' chi rbanic ja il mac. Ni majun rwach ja ritzelal ja maquita nqueban, xa nak ta nuya' gana chique chi nqueban jari' nqueban. ²⁰ Pro ja c'a rixix xewotakij rwach ja Cristo chi ma queri' ta ja rc'aslemal arja' ja xewotakij. ²¹ Ja c'a wi xeya' ewxquin tre ja Cristo tok tzijon pa tak ewanma, wi arja' ocnak Emaestro, wi ja tijonem xewotakij nuc'am ri' ruq'uin ja tijonem ja ya'on can rmal ja Cristo, ja wi queri' ebanon jari' bien ewotak chi ja Cristo ma queri' ta ja rc'aslemal ja cani' quic'aslemal ja jule' chic winak ja c'a xinbij chewe ri'. ²² Pro quewa' ja tijonem ja ch'ob

chewach ri', chi rjawaxic chi nech'akij can ja tzabuklaj c'aslemal ja rewc'an nabey, jun c'aslemal ja xa chuwirnak como xeya' ewi' chi rbanic chaka nojel ta xeyarij ja xa engaño rc'amonto. ²³ Pro ja rjawaxic chewe camic, k'ij k'ij neya' lugar tre ja rEspíritu Santo chi arja' nucoj c'ac'a tak na'oj pa tak ewi' pa tak ewanma. ²⁴ Rjawaxic chi newc'aj ja c'ac'a c'aslemal ja winakarsan rmal ja Dios, jun c'aslemal ja cani' rc'aslemal arja'. Ja tok nawc'aj awa' jun c'ac'a c'aslemal ri' jari' naban ja rutzil in nawc'aj jun ch'ajch'ojlaj anma pro ni katzij wi' ja naban, mta engaño rc'amonto.

²⁵ Rmalc'ari' nbij chewe, ni ta xtel wi' chewe chijutij ja tz'akoj tak tzij in ni ta katzij wi' nebij chibil tak ewi'. Queri' nbij chewe como kaximon ki', xa jun cuerpo kabanon. ²⁶ Ja tok xtipeti ja rewayewal maxta teya' lugar tre chi xquixruc'amel ta chi rbanic ja il mac. Maxta tiyeloji ja rewayewal, tecuyu' chanim, ²⁷ maxta teya' lugar tre ja diablo chi xquixrtakchi'ij ta. ²⁸ Ja re banol tak alak' chewe nabey maxta tiqueban chic ja ralak'. Ja nqueban, quesamaji ruq'uin quek'a' pro utzlaj samaj tiquibana' utzc'a chi c'oli nquech'ec ja nequitobej ja winak ja c'o rjawaxic chique. ²⁹ Ni ta majun itzel tak tzij nelto pan echi', ni ta buen tak tzij wi' nebij, jule' tzij ja c'o q'uiyem rc'amonto, jule' tzij ja c'oli noc wi'. Quirtari' neban jutz'it utzc'a chi c'ol utzil xin Dios rc'amonto chique ja nec'axan ewxin. ³⁰ In maxta c'oli teban ja xa nuya' bis tre ja rEspíritu Santo xin Dios como ja rEspíritu Santo arja' kajto pa tak ewanma in rmalari' tok yatajnak chewe ja retal chi ix rxin chic ja Dios in c'ol eseguro chi newila' na ja k'ij ja tok xtitz'akat na chake chijutij ja totajem xin Dios. ³¹ Techupu' nojelal ja nti'on chewe chibil tak ewi', teya'a' can ja kulujem, ja rayewal, ja banoj síc', ja ne'atzijoj winak, teya'a' can nojel rwach ja ritzelal. ³² Ja neban, kas lok'

tena'a' ewi', tipokonaj ri' ewach, tecuyu' ewi' cani' xuban ja Dios chewe xixrucuy pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja Cristo chewi' tok xixrucuy.

5

¹ Como ja Dios xixrucuy chewi' tok nbij chewe, tec'ama' ja rejemplo rxin ja Dios como ixix ix chak'laj ralc'wal ja Dios. ² In tewajo' ewi' cani' xuban ja Cristo chake como arja' xokrajo', xuya' ri' pa camíc kumal. Ja tok cam pa kacuenta ja Cristo jari' jun ofrenda, jun sacrificio chwach ja Dios in xel ruc'u'x ja Dios trij.

³ Ja c'a tok nek'ijla' ewi' maxta tetzijoj jule' il mac ja nqueban achi'i' cuq'uin ixoki' in nixtac'a jule' chic chakaja' ja xa ntz'ilorsaj ja rana'oj in nixtac'a ja ta chakaja' ja ritzelal ja nquiyarij winak pa tak canma. Nojel awa' ja c'a xinbij chewe ri' nixtac'a xtetzijoj ta jutz'it. Ja tok at xin Dios ma yatal chi ta chawij chi natzijoj ja wari'.

⁴ Maxta tz'ilalaj tak tzij tetzijoj nixtac'a ch'ujlaj tak tzij ta in nixtac'a jule' tzij ta ja solo tzeb rc'amonto como jari' ma yatal chi ta chewij chi neban pro mejor ja neban, temaltioxij tre ja Dios nojelal ja rbanon pan ecuenta.

⁵ Como ixix bien ewotak chi ja herencia xin Dios matiyataj chique ja rachi'i' in ixoki' ja xa nemacuni nixtac'a chique ta ja winak ja nqueban je'e ja xa ntz'ilor ana'oj rmal in nixtac'a chique ta ja winak ja chaka benak chi nquiyarij quinakun cach tak winak. Ja c'a wi chaka benak chi nayarij quinakun winak jari' xa nakun je'e naya' ruk'ij, xa jari' ocnak adios. Bien ewotak chi ja winak ja re quitakari' eje'e' matiyataj chique ja herencia chi xque'oc ta chipan ja gobierno rxin ja Cristo rachbil Dios ja Tatixel.

⁶ Maxta quixban engañar cumal jule' winak ja nquibij chi mta nuban chawe wi queri' naban ja cani' nqueban ja winak ja re quitakari' cani' c'a xinbij kaj chewe. Queri' nbij

chewe como xa rmal ja jule' itzelal ja c'a xinbij kaj chewe ri' chewi' tok npi ryewal ja Dios chiquij ja winak ja ni maqueniman wi'. ⁷ Maxta c'a que'ewachbilaj ixix. ⁸ Como ja rec'aslemal ixix ma queri' chi ta ja cani' nabey como ja nabey solo k'ekumal ixc'ayon pro ja camic luz xin Dios ixc'ayon pro xa rmal ja xa jun ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo chewi' tok queri' chic ebanon. Tebana' c'a ja bien nuc'am ri' ruq'uin ja luz xin Dios como ix ralc'wal chic ja Dios ja sakirsyon ebey chewach. ⁹ Queri' nbij chewe como ja luz ja cojon pa tak kanma rmal ja rEspíritu Santo quewa' rc'amonto ri', nojel rwach ja rutzil nkaban rmal, ni rubey wi' ja nkaban in ni katzij wi' ja nkabij. ¹⁰ Tetijoj ewi' chi rotakixic nak ja neban je'e ja nquicoti ja Dios rmal in ni ta ja wari' neban. ¹¹ Maxta teban ixix ja cani' nqueban ja winak ja xa k'ekumal ec'ayon in ni majun utzil rc'amonto ja nqueban pro ja neban, tesakirsaj chiquewach chi ma utz ta ja nqueban. ¹² Como congana itzel ja nqueban je'e pan awatali, nixtac'a c'o ta ngana nintzijon tre, xa q'uixbal nna' rmal. ¹³ Pro ja c'a tok nesakirsaj chiquewach ja ritzelal ja nqueban jari' ni k'alaj chi wi' chiquewach chi ma utz ta ja nqueban in nsakar canma rmal. ¹⁴ Xa chewi' tok quewa' rbin can ja Dios ri': —Atat ja ratwarnak chipan ja k'ekumal catc'asoji, catyictaj chipan ja camíc in ja Cristo arja' nsakirsaj ja rawanma, ne'e.

¹⁵ Tebana' c'a cuenta, kas ta xtich'obtaj emwal jani' ja rec'aslemal, maxta queri' teban ixix ja cani' nqueban ja winak ja ma cotak ta jani' rna'oj ja Dios pro ja neban, tebana' ja rutzil como ixix ewotak chic jani' rna'oj ja Dios. ¹⁶ Maxta chaka queri' tik'ax jun k'ij chewach pro k'ij k'ij ni tebana' wi' ja rutzil. Queri' nbij chewe como congana itzelal nbantaj chipan awa' tiempo ja rokc'o wi' ri'. ¹⁷ Rmalc'ari' tok nbij chewe, maxta xa ma ch'obol ta ja neban pro kas ta xtich'obtaj emwal chi utz nak rvoluntad

ja Dios. ¹⁸ Maxta quixnoj tre ja vino chi nixk'abar rmal como jari' congana itzelal rc'amonto. Pro ja neban, ni ta xtinoj wi' ja rEspíritu Santo pa tak ewanma. ¹⁹ Ja tok nek'ijla' ewi' quewa' neban chibil tak ewi' ri', tebana' salmo, tebana' himno, tebixaj ja bix ja nwinakarsax pa tak ewanma rmal ja rEspíritu Santo. Quixbixani pro ruq'uin ta ewanma nebixaj rubi' ja kajaw Jesucristo. ²⁰ Xa nak ta nbantaji pro ni temaltioxij wi' tre ja Dios Tatixel pa rubi' ja kajaw Jesucristo.

²¹ Como neban respetar ja Dios chewi' tok nbij chewe, tebana' respetar ewi' chibil tak ewi' chakaja'.

²² Ixix ja rix ixoki', que'ebana' respetar ja rewachajilal como ja kajaw Jesucristo queri' nrajo' chewe chi neban. ²³ Queri' nbij chewe como ja rachi arja' ocnak wi'aj rxin ja rxjayil cani' rbanon ja Cristo arja' ocnak wi'aj rxin ja riglesia como ja riglesia jari' cuerpo rxin ja Cristo in ja Cristo arja' To'onel rxin ja riglesia. ²⁴ Como ja riglesia nuban respetar ja Cristo quirtac'ari' nqueban ja rixoki' chique ja cachajilal chakaja', rjawaxic chi nequeban respetar tre nojelal.

²⁵ Ja c'a rixix ja rix achi'i' que'ewajo' ja rewixjayilal cani' xuban ja Cristo chake ja rok iglesia congana xokrajo' in xuya' ri' pa camíc kumal. ²⁶ Queri' xuban utzc'a chi xokoc ok tinamit xin Dios como arja' xch'ach'ojirsaj ja kanma. Queri' kaban, kanimaj ja utzlaj tzij in xokban bautizar jari' xch'ach'ojirsbej ja kanma. ²⁷ Queri' xuban chake utzc'a chi congana nuban rbanic ja kanma utzc'a chi kas rwekon ri' ja kanma ja tok xko'ekaj chwach pro ni bien ch'ajch'oj in ni majun itzelal rc'an. Queri' nuban ja Cristo chake ja rok iglesia utzc'a chi ajoj nkuc'aj ja c'aslemal xin Dios utzc'a chi ni majun nak ta nokchapbexi. ²⁸ In

queri' c'a chewe ixix ja rix achi'i' chakaja', rjawaxic chi lok' ne'ena' ja rewixjayilal, queri' ta neban chique cani' neban tre ja rcuerpo ixix como lok' nena' ja rcuerpo. Ja tok wi lok' nana' ja rawixjayil awi' c'a atat ari' lok' nana' chakaja'. ²⁹ Queri' nbij chewe como ni majun achi itzel ta nutz'at ja rcuerpo pro jari' bien nutzuk in bien nuban cuenta. In queri' nuban ja Cristo chake chakaja' ja rok iglesia ³⁰ como ok miembro rxin ja rcuerpo, kaximon ki' ruq'uin. ³¹ Rmalc'ari' tok c'o jun achi wi nc'ule'e neruya' can ja rtata' rute', nquexim qui' ruq'uin ja rxjayil, xa jun cuerpo nqueban. ³² Jawa' ja nmajon rbixic chewe ri' congana nim ruk'ij, xa awatali nabey pro k'alasan chic chikawach camic. Pro jawa' wari' tre Cristo nintzijon wi' in tre ja riglesia. ³³ Pro ja camic nbij chic chewe ja rix achi'i' chejunal, cani' newajo' kaj ewi' eyon quirtac'ari' neban chique ja rewixjayilal que'ewajo' chakaja', in ixix ja rix ixoki' que'ebana' respetar ja rewachajilal.

6

¹ Ja c'a rixix ja rix alc'walaxela' como xa jun ebanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo rmalc'ari' nbij chewe, que'animaj ja retata' ete'. Queri' nbij chewe como jari' ni rubey wi' chi ne'animaj. ²⁻³ C'o jun mandamiento xin Dios quewa' nbij chake ri': —Que'animaj ja retata' ete', ne' chake. Pro jawa' jun mandamiento wi nkanimaj c'oli ntzujuj chake in quewa' ntzujuj chake ri': —Nixquicot na in q'uiylaj tiempo nixc'ase' na wawe' chwach'ulew, queri' nbij chake.

⁴ Ja c'a rixix ja rix tatixela' maxta que'ech'ujarsaj ja rewalc'wal, maxta teyic quiyewal. Pro ja neban, utz quiq'uittzixic tebana', que'ebana' corregir in que'epaxbaj xarwari' tecojo' ja rna'oj ja kajaw Jesucristo chi quiq'uittzixic.

⁵Ja c'a rixix ja rix moso que'animaj ja repatrón ja rec'lo wawe' chwach'ulew. Pro congana ta ne'eban respetar, nojel ta ec'u'x nojel ta ewanma ne'animaj. Ja tok nqueya' samaj chewe ja ta neban tre cani' ta samaj xin Cristo ja neban. ⁶Ec'oli ja moso congana nesamaji tok c'oloc ja quipatrón cuq'uin utzc'a chi utz netz'at rmal pro tok nbe ja quipatrón ma kas ta nesamaj can chic pro maxta queri' teban ixix. Tebana' como cani' Cristo ja repatrón, rvolutad ta Dios ja neban in chakaja' maxta xa ca'i' ec'u'x. ⁷Quixquicoti chi rbanic ja samaj quixin ja repatrón, tebana' tre cani' samaj rxin ja kajaw Jesucristo in ma quixin winak ta. ⁸Queri' nbij chewe como bien ewotak chi jun achi tok c'o jun utzil nuban xa nak ta chi utzilal jari' c'o rtojbali nyataj na tre rmal ja kajaw Jesucristo. Jari' nyataj na tre wi libre ja rachi in nyataj na tre chakaja' masqui xa esclavo. ⁹Ja c'a rixix ja rix patroni' queri' tebana' chique ja remoso chakaja', maxta xa cowlaj tak tzij nebij chique como ixix bien ewotak chi c'o chi na jun ja Patrón ja c'o chila' chicaj, jari' Quipatrón ja remoso in chakaja' Epatrón ixix, pro jun Patrón ja ma jun ta utz nutz'at in ma jun ta itzel.

¹⁰Wach'alal, jawa' q'uisbal paxbanem nya' chewe ri', cow quixpe'i pa rubi' ja kajaw Jesucristo, tecoyo' ja nimlaj poder ja nuya'. ¹¹Tecoyo' nojel rwach ja banbal ch'a'oj ja rya'on ja Dios chake utzc'a chi cow nixpe'e chwach ja diablo xa nak ta nucoj je'e chewij chi nixrtakchibej. ¹²Queri' nbij chewe como ja kas mero kac'ulel ja kamajon ch'a'oj cuq'uin ma eje'e' tari' ja kach tak winak. Pro ja kas mero kac'ulel eje'e' ri' canojelal ja ritzel tak ángel, jule' itzel ángel ja nebano mandar wawe' chwach'ulew pa tak quewi' pa tak canma ja winak ja xa k'ekumal ec'ayon, jule' itzel tak espíritu ja neq'ueje' chicaj chipan ja aire.

¹³ Rmalc'ari' nbij chewe, tecojo' nojel rwach ja banbal ch'a'oj ja rya'on ja Dios chake utzc'a tok congana lawulo' nuban ja diablo chewe nij ixix wi' nixch'ocmaji in cow ixpa'li ja tok ntzuri ja ch'a'oj nojelal. ¹⁴⁻¹⁷ Cani' nuban jun soldado q'uiy rwach nucoj ja ntobej ri' chipan jun ch'a'oj, c'o rcincha, c'oli ja ntobej rwaruc'u'x, c'oli ja ntobej rkan, c'o jun ch'ich' ja nc'ulbej ja flecha ja rc'an k'ak' tok nq'uiak trij, c'oli ja ntobej rwi' in c'o jun espada rc'an. In queri' c'a chewe ixix chakaja', c'oli ja banbal ch'a'oj ja nebanbej ch'a'oj ruq'uin ja diablo, quewa' rbanic ja banbal ch'a'oj ri', ni ta katzij wi' ja nebij, ni ta rubey wi' ja neban, ni ta nenataj wi' ja utzlaj tzij xin Jesucristo ja nuya' quicotemal chake utzc'a chi ix listo chi rbanic ja ch'a'oj ruq'uin ja diablo. In jun chic chakaja', congana rjawaxic chi nyuke' ec'u'x ruq'uin ja Jesucristo utzc'a tok c'oli nq'uiak chewij rmal ja diablo pro maquixmajtaj rmal. Tec'ama' ja totajem ja nsipaj ja Dios chewe in tecojo' ja rtzobal Dios ja yatajnak chake rmal ja rEspíritu Santo. Tecojo' nojel rwach ja banbal ch'a'oj ja c'a xinbij kaj chewe ri' in cow quixpe'i.

¹⁸ In chakaja', ni tebana' wi' ja roración nojel tiempo, xa nak ta ja nemaltioxij tre ja Dios owi xa nak ta ja nec'utuj tre pro ja ta Espíritu Santo xtuc'an ewxin chi rbanic ja roración. Ja nwajo' chewe chi ni nixc'asc'ot wi' in ni ma tetanba' ta wi' ja roración, nwajo' chewe chi neban orar pa quicuenta canojel ja kach'alal ja re xin Dios. ¹⁹ In tebana' orar pa ncuenta anin chakaja', tec'utuj tre ja Dios chi arja' ninruto' chi rbixic ja utzlaj tzij xin Jesucristo, jari' ja utzlaj tzij ja rawatali nabey pro k'alasan chic camic. Ja tok xtinya' rbixic, Dios ta xtiyo' chwe ja tzij ja nbij in xtuya' ta chwe chakaja' chi matinxbej wi' chi rbixic. ²⁰ Rmal ja utzlaj tzij xin Jesucristo chewi' tok inocnak jun ajsamajel rxin ja Jesucristo pro jun ajsamajel ja bac'on pa cadena como incojon pa che' camic. Tebana' orar pa ncuenta

utzc'a chi ni matinxbej wi' wi' chi nya' más rbixic ja utzlaj tzij como nijawari' ja yatal chwe chi nban.

²¹ Camic nwajo' chi newotakij nak ja nbanon wawe', nwajo' chi newotakij nak ja nintajini nban in rmalc'ari' tok ntakonel ja Tíquico ewq'uin chi nerch'obo' chewach nojelal. Ja Tíquico arja' jun chak'laj kach'alal, jun ajsamajel ja xa jun rbanon ruq'uin ja kajaw Jesucristo, jun ajsamajel ja ni nuban wi' cumplir ja ntzujuj. ²² Rmalc'ari' tok ntakonel ewq'uin utzc'a chi newotakij nak kabanon wawe' utzc'a chakaja' chi neryukba' ec'u'x.

²³ Tiq'ueje' más ja quicotemal chiquicojol ja kach'alal, tiq'ueje' más ja yukulbal quec'u'x ruq'uin ja Jesucristo pro jun yukulbal c'uxlal rachbil ta ja rajoben ri'il xin Dios. Ja tari' xtiquicochij más tre ja katata' Dios in tre ja kajaw Jesucristo. ²⁴ Ja rutzil xin Dios xtiq'ueje' ta cuq'uin canojel ja ne'ajo'n rxin ja kajaw Jesucristo pro jun ajoben ri'il ja ni mta wi' q'uextajic trij. Amén.

Ja C'ac'a Chominem

New Testament in Tz'utujil Western; tzj (GT:tzj:Tz'utujil)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tz'utujil

Dialect: Western

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tz'utujil [tzj] (Western), Guatemala

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tz'utujil

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

9edbc891-45bd-575d-b4d1-5ba8f0ea4ba8